

Naročnina za Ljubljansko pokrajino: letno 100 lir (za inozemstvo 110 lir), za leta 50 lir, za 1/2 leta 25 lir, mesečno 9 lir. Te denska izdaja letno 50 lir. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953

Izhaja vsak torek in petek

Liubljana, petek 3. marca 1944

Preis - Cena L 0'80

Uvozno carinjenje papirja za rotacijski tisk

Na osnovi čl. I. naredbe o upravljanju Ljubljanske pokrajine z dne 20. septembra 1943 št. 4, Službeni list št. 273/86 iz l. 1943, in v zvezi s pooblastitvijo po pripombi k št. 445 uvozne tarife v predlogu zakona o obči carinski tarifi kraljevine Jugoslavije je izdal prezident pokrajinske uprave div. general Rupnik naslednjo odredbo:

Člen 1. — Ugodnost iz pripombe k št. 445 uvozne tarife v predlogu zakona o obči carinski tarifi se podaljšuje tudi za leto 1944.

Člen 2. — Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu šefa pokrajinske uprave v Ljubljani.

Ljubljana dne 23. febr. 1944.

Oddaja naročilnic Prevodu

Vsak trgovec naj sprejme od svojega potrošnika naročilnice, jih spne po gospodinjstvih in napiše na zunanjo stran ime in naslov glavarja družine. Te svežnje naj uredi po abecednem redu tako, kot urejeni sestavljeni stalni seznam njegovih potrošnikov. Novi prijavljenci, ki jih je vpisal »Prevod«, naj se priključijo na koncu. Tako urejene naročilnice je oddati najkasneje do 10. marca 1944 v papirnati vrečici, katero naj napiše število posameznih naročilnic, ki so v vrečici.

Ponovno opozarjamo one trgovce, ki Prevodu še niso javili stanja zaloge soli in vžigalic na dan 1. februarja 1944, da to store čimprej, ker jim bo sicer dobava živih v bodoče ustavljena.

Obvestila Združenja industrijcev in obrtnikov

Zvišanje mezd delojemalcem brez kolektivne pogodbe

Pri razpravi o prilagoditvi delavskih mezd naredbi Vrhovnega komisarja, ki je bila te dni pri Pokrajinski zvezi delodajalcev, so zastopniki Pokrajinske delavske zveze sporočili, da spreminjajo svoj prvotni predlog o 10% nem zvišanju mezd delojemalcem, katerih delovni odnosi niso pogodbeno urejeni ter predlagajo, da bi se člen 9. odst. 1. načrta glasil takole:

»Mezde delojemalcem, katerih delovni odnosi niso urejeni s kolektivno pogodbo, se zvišajo po tej tabeli:

urne mezde	zvišanje
do lir 5.—	za 25 %
od 5.01 do lir 7.—	za 15 %
od 7.01 do lir 9.—	za 10 %
nad 9.—	—

Izjemna dovoljenja za kretanje ob času prometne zapore

Kot znano izdaja v smislu čl. 3. odst. 3. naredbe Vrhovnega komisarja o prepovedi kretanja in o policijski uri na operacijskem ozemlju »Jadransko primorje« z dne 22. decembra 1943 št. 15 šef pokrajinske uprave izjemna dovoljenja za osebe, ki sta jim hoja in vožnja po javnih cestah, trgih in poteh ob času prepovedi kretanja po poklicni dolžnosti v pretežno javni koristi potrebni. Dovoljenja se bodo izdajala samo izjemoma in samo v primerih izkazane neobhodne potrebe.

Kakor je obvestil šef pokrajinske uprave s svojim dopisom II št. 640/1 z dne 26. februarja t. l. Pokrajinsko Zvezo delodajalcev, morajo prizadete osebe tozadevne prošnje, naslovljene na šefa pokrajinske uprave, upravni odde-

Družinske doklade v Ljubljanski pokrajini

O zavarovanju za družinske doklade in o blagajni, ki te doklade nameščencem in delavcem izplačuje, je »Trgovski list« že nekajkrat poročal. Dne 18. februarja je bila opisana zgodovina tega zavarovanja in poslovanje Blagajne za družinske doklade, ki je bila lani 20. oktobra prenešana iz kompetence centralnih uradov v Rimu v kompetenco Zavoda za socialno zavarovanje, oziroma njegovih samoupravnih organov. S tem blagajna ni bila osamosvojena, temveč tako podrejena in uslužbena interesom drugih zavarovalnih panog, da svojemu namenu in cilju ne more prav služiti.

To se je jasno pokazalo pri delitvi presežka iz prvega poslovnega leta blagajne, ki je znašal 5.65 milijona lir. Blagajni je ostalo od tega samo 1.43 milijona za rezervni sklad in za odpis neizterljivih prispevkov, vse ostalo pa je posvetil svojim namenom Zavod za socialno zavarovanje, ki je pri predpisu 17.2 milijona za družinske doklade dobil za upravne stroške 2.7 milijona ali 16%. Pokojninski zavod, ki bi tudi rad za svoje svrhe dobil del presežkov, je predlagal delitev družinsko-dokladnega zavarovanja na ta način, da bi on prevzel to zavarovanje za nameščence, dočim bi družinsko-dokladno zavarovanje delavcev ostalo pod upravo Zavoda za socialno zavarovanje.

Blagajna bi seveda tudi na ta način ostala podrejena interesom drugih zavarovalnih panog, svojemu pravemu namenu pa more služiti le na ta način, če se res osamosvoji. To je razložil 29. februarja tudi »Slovenec« v daljšem članku, iz katerega posnemamo v popolnem soglasju naslednje odstavke:

Predvsem se opazja, da gredo predlogi tako iz vrst delodajalcev kot iz vrst delojemalcem za tem, da se zopet upostavi več ali manj samostojna uprava Blagajne za družinske doklade, ki bi pazila predvsem na to, da se sredstva blagajne v prvi vrsti porabijo v listo svrhu, za katero so bila zbrana, t. j. za družinske doklade. Le samostojna uprava bi lahko pravilno ocenila, kako se da doseže ta cilj, ne pa uprava, ki bi bila istočasno tudi uprava druge socialnozavarovalne institucije, ki bo jasno gle-

lek, vlagati pri upravi policije v Ljubljani, ako bivajo v mestni občini ljubljanski, oz. pri okrajnem glavarstvu, ki je pristojno po prošilčevem bivališču.

Potrebna pojasnila za sestavo takih prošenj dobijo interesi pri upravi policije oz. krajevnih glavarstvih.

Nabava gumijastih škornjev

Obveščeni smo, da se nameravajo na podlagi dogovora z nemškimi pooblaščenecem znova razdeljevati razpoložljive količine gumijastih škornjev za delavstvo. Delodajalci, ki se zanimajo za nabavo gumijastih škornjev za svoje delavce, naj čimprej sporoče svoje potrebe s točno navedbo količine in vrste zahtevanih škornjev. Pripominjamo, da bodo na razpolago te vrste škornji na zadrgo, dokolenški škornji, nadkolenški škornji in visoki nadkolenški škornji.

dala tudi na svoje cilje in njih dosego. Zato ima ta predlog o dejanski osamosvojitvi blagajne za družinske doklade vedno več pristašev, ker dejansko najbolj ustreza tako potrebam delavcev in nameščencev, pa tudi delodajalcev. Druga važna smernica, ki naj bi bila merodajna za reorganizacijo družinsko-dokladnega zavarovanja, pa je v tem, da je treba dati več ugodnosti delavstvu. Sedaj omejuje naredba možnost dajati za delavske otroke družinsko doklado na 14. leto. Po predlogih tako delodajalcev kot delojemalcem pa naj bi se ugodnost prejemanja pri delavih izenačila z ugodnostjo, ki jo imajo nameščenci. Ta predlog je socialno utemeljen, ker je tudi delavcu, ki ima še otroke v šolah in nič ne zasluži, treba dati pomoč, da bo otroke šolal, ne pa da se mu ta pomoč tedaj, ko je najbolj potreben, odtegne. Da bi se ta predlog uvaževal, je potrebno

zopet, da se Blagajna za družinske doklade čimbolj osamosvoji, ker bo potem lahko svoje presežke uporabljala tako, da bodo prišli v korist delavskim družinam.

Končno pa je možno iz presežkov dajati tudi na splošno višje družinske doklade, kar so predlagale tudi institucije, ki sedaj vodijo upravo Blagajne za družinske doklade.

Ker je Blagajna za družinske doklade izredno važna socialna institucija, je potrebno, da predlogi, ki gredo za izboljšanjem tega zavarovanja, dosežejo čimprej svojo uresničitev. Da pa se bi čimprej uresnicili, je predvsem potrebna žestokost poudarjena samostojnost Blagajne za družinske doklade. Le tako bo ta institucija v korist družini prišla do veljave v taki izmeri, kot to zahtevajo splošni interesi, pa tudi interesi delavcev in nameščencev, ki prejemajo za svoje družine doklade.

Pridelovanje tobaka v južnovzhodnih deželah

Med južnovzhodnimi evropskimi deželami je Bolgarija največji pridelovalec tobaka, ki je pri izvozu blagu dežela na prvem mestu. Pridelovanje in predelovanje tobaka pa v Bolgariji še ne spada pod državni monopol in so bile šele v zadnjem času ustanovljene prve državne tobačne tovarne v Štipu in Kavali, kar se smatra za znak uvedbe monopola. Izvoz tobaka so do lani po večini financirale inozemske družbe, zdaj pa ga financirajo domača podjetja.

Cene tobaka so se zvišale od 62.41 leva za kg l. 1938, na 79.41 leva l. 1941, in na 179.61 leva leta 1943. Lani so se, kakor znano, tobačni nasadi precej razširili, pridelok pa zaradi vremenskih neprikljivosti ni bil zadovoljiv. Zaradi konservativnosti mnogih pridelovalcev povprečni hektarski pridelki niso še dosegli pričakovane višine. Na površini 96.861 ha so pridelali lani približno 71.000 ton tobaka. Bolgarskih pridelovalcev tobaka je okrog 300.000. Vlada je že marsikatero ukrenila, da bi se pridelovanje tobaka pospešilo in moderniziralo. Uvajajo se tudi strokovni tečajji in v Pešteri je bila ustanovljena tobačna strokovna šola, ki ima tri letnike.

Drugi največji pridelovalec in dobavitelj tobaka za kontinentalno Evropo je Turčija, ki je pridelala lani 64.500 ton. Tobak tvori eno tretjino vsega turškega izvoza, domača potrošnja tobaka pa se je od leta 1941, do lani zvišala od 17 na 26 milijonov kg. Od leta 1941, do 1942, so se tobačni nasadi nekoliko skrčili, pridelok pa se je povečal za 10.000 ton.

Pridelovalci tobaka so lani oktobra na svojem kongresu v Izmiru zahtevali zvišanje davkov na tobačne kulture ter večje državne kredite za tobačno zunanjo trgovino. Največ turškega tobaka se proda v Evropi, znatne količine pa izvažajo tudi v Egipt in Severno Ameriko. Proizvodnja cigaret v Turčiji je znašala leta 1942, 17.000 ton, lani pa se je dvignila na dvajset tisoč ton. Na turškem trgu so tudi švicarske cigarete, ki jih do-

biva Turčija v zamenjavo za primerne količine surovega tobaka. S tobakom plačuje Turčija tudi švedski papir in finske vžigalice.

Med dobavitelji tobaka je tudi Hrvaška, čeprav so lani na Hrvaškem vsadili namesto nameravanih 350 milijonov tobačnih rastlin samo 160 do 180 milijonov, ker so se morale žitne kulture razširiti v škodo tobačnih. Da bi se pridelovanje povečalo, daje vlada razne ugodnosti pridelovalcem. Odkupne cene tobačnega pridelka so se od leta 1941, zvišale za 150%, pridelovalci dobivajo predujme, pri oddaji tobaka pa poleg denarja tudi žito, petrolej in sol.

»Südos-Echo« navaja petletni načrt hrvatske vlade, po katerem naj bi letos tobačni nasadi obsegali 11.000 ha, naslednje leto že 12.000 ha, leta 1946, pa 13.000 ha, pridelok pa naj bi bil letos 13.7, naslednje leto 14.5, leta 1946, pa 15.7 milijona kg.

Tobačne karte so bile na Hrvaškem uvedene v drugi polovici lanskega leta.

Grčija je bila pred vojno na tretjem mestu med evropskimi dobavitelji tobaka. Povprečna letna proizvodnja tobaka je bila 54 tisoč ton, v evropske dežele pa je šlo od tega okrog 36.000 ton. Ko je Grčija leta 1941, izgubila Makedonijo in Tracijo, so računali, da bo grška proizvodnja tobaka znašala še približno 25.000 ton. Ker pa so bila zemljišča zelo potrebna za pridelovanje žita in sočivja, se je pridelok tobaka znižal na dvanajst tisoč ton, leta 1942, pa celo na pet tisoč ton. Podatki od lanskega leta niso na razpolago.

Romunija je pred vojno tobak uvažala, zdaj ga pa že izvažata. Avtonomna monopolska blagajna (C A M) ima v tobačnem gospodarstvu dobre uspehe. Leta 1937, je bilo okrog 40.000, zdaj pa je že 74.000 pridelovalcev tobaka. Leta 1937, so tobačni nasadi obsegali nekaj nad 14.000 ha, zdaj pa obsegajo 40.000 ha. Proizvodnja tobaka se je od leta 1937, do 1942, zvišala od 10.000 na 14.700 ton, vrednost tobačnega izvoza pa od

leta 1941, do 1942, od 24 na 120 milijonov lejev. Pri vrednosti tobačnega izvoza je treba upoštevati cene. Povprečna vrednost ene tone tobaka je bila leta 1941, okrog 1.28, leta 1942, pa že 2.63 milijona lejev.

Od tobačnega monopola je bilo leta 1942, blizu 10 milijonov lejev čistega dobička.

Na Madžarskem spada pridelovanje tobaka pod določila, ki veljajo za pridelovanje industrijskih rastlin. Na posestvih, ki obsegajo več ko tisoč oralov, sta za pridelovanje industrijskih rastlin določena dva odstotka zemljišč, več ko 12.5% pa se od nobene kmečke posesti ne sme uporabljati za tobačne kulture in tobak smejo saditi le oni posestniki, ki imajo lastne sušilnice. Na Madžarskem sadijo predvsem one vrste tobaka, iz katerih se izdelujejo cigare.

Podobno kakor na Madžarskem je s pridelovanjem tobaka na Slovaškem. Največje tobačne nasade ima uprava državnih posestev. Od leta 1942, do letos so se ti nasadi razširili od 87 na 290 ha. Uprava posestev je lani uredila tudi veliko sušilnico za tobak. Viržinski tobak so začeli leta 1942, kultivirati na površini 2 ha, zdaj pa obsega ta nasad 60 ha.

Napredek rečne plovbe na Hrvaškem

Hrvaška vlada namerava znatno razširiti pristanišče v Vukovaru, ki je zelo važno pri rečni plovbi na Hrvaškem, ker je imelo lani za približno 200.000 ton blagovnega prometa. Še bolj važno bo to pristanišče, kadar bo uresničen načrt donavsko-savskega kanala med Vukovarom in Samcem. Pristanišče bo moderno zgrajeno in opremljeno. Občina je že dala na razpolago za razširitev pristanišča potrebna zemljišča, kjer bodo zgradili tudi skladišča za carino in transportna podjetja. V načrtu imajo tudi zgraditev večje ladjedelnice, v kateri bodo izdelovali za hrvaško rečno plovbo parnike in vlačilce. Za izvedbo teh načrtov je bil izvoljen odbor rečne plovbe, ki bo posloval v Vukovaru.

Zvišane monopolske pristojbine v Romuniji

Avtonomna blagajna romunskih monopolov je precej zvišala pristojbine za vse one izdelke, ki se uvažajo. Nove pristojbine ostanejo v veljavi do konca l. 1945, in po proračunu se bodo z njimi zvišali dohodki monopolske blagajne za 726 milijonov lejev. Za 100 do 300 % so zvišane pristojbine za razne vrste vžigalnikov in vžigalnih kamenčkov, pri čemer tudi vžigalniki za prižiganje rudarskih svetilk niso izzeti.

Turška prizadevanja proti podražitvi uvoznega blaga

Turško trgovinsko ministrstvo je določilo, da morajo uvozne tvrdke svoje blago, razen če gre za lastne izdelke, dobavljati le tvrdkam, ki jih označijo trgovinske in obrtne zbornice kot zaupanja vredne. Če so se uvozne tvrdke ustanovile po l. 1939., morajo imeti še posebno dovoljenje za prodajo in predelavo uvoznega blaga. Tvrdke, ki bi skušale doseči nedovoljene dobičke ali katerih računovodstvo ne bi bilo v redu, bodo izključene od nabave blaga in pridejo poleg tega na črno listo.

Iz hrvatskega lesnega gospodarstva

V okviru hrvatskega ministarstva za gozdove se je ustanovil poseben oddelek za lesno gospodarstvo, ki naj nadzira lesno potrošnjo in njeno koristno uporabo. Odločujoči hrvatski krogi hočejo doseči popoln red v lesnem gospodarstvu. Tudi število žag naj se prilagodi potrebam gozdnega gospodarstva. Zlasti pa se bo gledalo na to, da se bodo tudi kakovostno manjvredne vrste lesa primerno uporabljale. Tu se misli predvsem na novo ustanovljeno tovarno za celulozo. Manjša podjetja, katerih storilnost ni velika, naj se združijo z drugimi podjetji. Drugi oddelek v gozdnem ministarstvu skrbi za gozdove kmetovalcev, ki imajo približno 800.000 hektarjev gozda. Večina teh gozdov je slabo oskrbovana in včasih tudi močno zanemarjena.

Strogo nadzorstvo nad cenami v Italiji

V okviru obnovitvenega dela Mussolinijeve vlade so se sedaj določile tudi osnovne smernice za obsežno preureditev proizvodnje, ureditve mezd ter dohodkov, zlasti pa tudi načela za novo politiko cen, ki naj v prvi vrsti sloni na valutni stabilnosti. Da se vse to doseže, so se izdali novi zakoni in ustanovili potrebni organi za kontrolo cen in mezd. Ni se pa uveljavil sistem cen, temveč gibljiv sistem cen, ki naj ustreza potrebam proizvodnje, potrošnikov in zahtevam države. Splošen dvig transportnih stroškov, mezd, izdatkov za surovine ter povečani stroški zaradi zmanjšane trgovinskega obsega so naravno zahtevali primerno zvišanje cen, vendar pa zaradi tega ni bilo slabih posledic v najvažnejših sektorjih prehrane. Na novo stabilizirane cene se morajo najstrože upoštevati. Nadziranje cen se neprestano postruje, da je sedaj učinkovito nadziranje cen izvedljivo.

Novi davčni predpisi v Grčiji

Z novimi davčnimi predpisi v Grčiji so določene tudi stroge kazni za napačne davčne prijave in za neredno plačevanje. Pri napačni davčni napovedi je kazen zvišana od 50% na 500% predpisane davka. Če je plačilni rok zamujen, se davek podvoji. Določeni so bili tudi novi davki za delniške družbe, ki morajo odslej svoje dobičke naznaniti davčni oblasti vsako četrtletje.

Francoski državni proračun za leto 1943.

Objavljene so bile prve številke o novem francoskem državnem proračunu. Po teh številkah so predvideni redni izdatki v višini 151 milijard frankov, torej za 23 milijard več ko v l. 1943. Večji izdatki so nastali zaradi zvišanja državnih dolgov, zaradi dovoljenega zvišanja cen in mezd ter povečanja socialnih dajatev. Izredni državni izdatki pa so proračunani na 17,6 milijarde frankov, za 2,5 milijarde več ko v l. 1943. Poleg tega treba omeniti še proračun samoupravne Caisse Autonome v višini 15 milijard frankov. Vsi izdatki so torej proračunani na 184 milijard frankov. Za kritje rednih izdatkov v višini 151 milijard so proračunani davčni dohodki na 137 milijard frankov. Primanjkljaj se bo kril s posojili. Za zasedbene stroške je postavljen poseben proračun. Ni pa še v teh številkah upoštevan deficit iz francosko-nemškega kliringa. Skupno so proračunani vsi francoski državni izdatki na 454 milijard frankov. S posojili naj se krije 200 milijard frankov in bi Francoska banka — kakor lani — dala tudi letos za 117 milijard frankov predjemov.

Madžarska narodna banka v letu 1943.

Poslovno poročilo Madžarske narodne banke za leto 1943. poudarja tudi pregled o mauzarskem gospodarstvu. Kmetijstvo je doseglo v preteklem gospodarskem letu gotovinski dohodek v višini 2,8 milijarde pengo. Za gospodarsko leto 1943/44. pa se ceni ta dohodek zaradi zvisanih cen na 4,5 milijarde P. V industriji in rudarstvu ni bil razvoj enakomeren. Ze nekaj let trajajoči dvig premogovne proizvodnje se je nehaj. Vrednost madžarskega izvoza je bila do konca novembra 1943 za 14 odstotkov nad prejšnjim letom, uvoz pa se je povečal za 26 odstotkov. Zaradi zvisanja cen pa se le težko ugotove izpremembe v obsegu zunanje trgovine. Vse kaže, da se je promet proti letu 1942. zmanjšal.

V preteklem letu je Madžarska narodna banka postrila svojo selektivno kreditno politiko. Zaradi tega nadziranja kreditnih dovoljenj so se na splošno posojila denarnih zavodov povečala samo v izmeri, ki je bila potrebna zaradi vojnega gospodarstva. Denarni zavodi so prevzeli v lanskem letu za 1544 milijonov P zakladnih listov, v decembru pa še kontokorentni kredit v višini 200 milijonov P. Znesek kreditov za zasebne namene je najbrže zaradi odplačil nazadoval. Banke pa niso mogle popolnoma zadovoljiti vsem zahtevam po kreditih z lastnimi sredstvi, temveč so se morali zatekati k emisijski banki. Dvig vlog je namreč zadostoval komaj za eno četrtino novo dovoljenih kreditov, ki so do konca novembra narasli na približno 2,3 milijarde P. Zvišanje hranilnih vlog je z ozirom na narodni dohodek ter obtok bankovcev prenizko.

Na devizne in valutne konte Madžarske narodne banke je prišlo v l. 1943., približno 2 proti 1,7 milijard P v prejšnjem letu, izplačil pa je bilo za 1,47 proti 1,21 milijarde P. Inozemska služba dolgov se je razvijala s Francijo, Švicco, Švedsko in Nizozemsko po Blagajni za inozemske kredite, ki je dala inozemskim upnikom na razpolago deviz za 22 milijonov P. Od teh je šlo 7 milijonov P za obresti, 1 milijon P za dividende in 14 milijonov P za odplačilo dolgov. Obrestna služba za posojilo Zveze narodov ter lastne inozemske obveznosti banke se ne opravljajo od Blagajne za inozemske kredite, temveč jih opravlja narodna banka z lastnimi dohodki. V ta namen je pripravila banka deviz v višini 7 milijonov P, od katerih se je porabilo 5 milijonov za odplačilo dolgov. Poleg tega so madžarski dolžniki plačali 90 milijonov P, s katerimi se je dalo upnikom na razpolago deviz za 76 milijonov P, od katerih se je porabilo 4 milijone za odplačilo obresti, 10 milijonov za dividende in 62 milijonov za odplačilo glavnice, odkup obveznic in druga izredna plačila. Večina transferiranih zne-

Občni zbori

41. redni občni zbor Delniške družbe združenih pivovarjev Zalec in Laško bo v četrtek 23. marca ob 12. uri v sejni dvorani Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo. Najkasneje do 17. marca se morajo položiti delnice proti prejemu legitimacije pri Kreditnem zavodu za TI ali pri blagajni pivovarne »Union«. Vsakih 25 delnic daje pravico do 1 glasu.

Centralna vinarna d. d. v Ljubljani ima 19. redni občni zbor 27. marca ob 16. v svojih prostorih Frankopanska 11. Na dnevnem redu je tudi nadomestna volitev člana upravnega sveta. Najkasneje 6 dni pred občnim zborom se mora položiti vsaj 25 delnic z nezapadlim kuponom za l. 1943. pri Vzajemni posojilnici v Ljubljani.

skov se je porabila za odkup obveznic, ki so bile v nemških rokah in za druga izredna plačila v Nemčiji.

Menična listnica Madžarske narodne banke se je v prvi polovici leta le malenkostno povečala ter je dosegla povprečno na mesec 2,15 milijarde P. Zaradi znatnih kreditnih zahtev, ki so narasli zlasti zaradi dobre žetve ter višjih cen je menično stanje naraščalo vsak mesec ter naraslo do konca decembra za 1,48 na 3,58 milijarde P. Delež province na menicah je trajno nazadoval, dočim se je delež prestolnice povečal od 94,9 na 97,4 odstotka. Povprečni roki zapadlosti menic so trajali 54 dni proti 53 dnevem v l. 1942. Obtok bankovcev se je podobno razvijal ko menična listnica. Tudi

obtok bankovcev se je v prvi polovici leta le malo povečal ter je znašal v juniju 3 proti 2,9 milijarde v januarju. V drugi polovici leta pa je močno naraščal ter dosegel v decembru 4,26 milijarde P. Najvišje stanje je dosegel 31. decembra, ko je znašal 4,39 milijarde in bil za 1,43 milijarde P višji ko pred enim letom.

Država je od svojega dolgoročnega dolga odplačala Narodni banki 78 milijonov P ter so se s tem dolgoročni dolgovi države znižali od 171 na 93 milijonov pengo. Zaradi zamenjave tujih valut v novo priključenih krajih nastali državni dolg v višini 482 milijonov P se je zmanjšal za 21 milijonov P. Zmanjšal se je nadalje dolg Narodne banke Banki za mednarodna plačila za 6 na 15 milijonov P.

Nemško-romunska izmenjava blaga

Z novo gospodarsko pogodbo med Nemčijo in Romunijo, ki je bila sklenjena meseca februarja, so do konca leta določene vrste in količine blaga, ki bo izmenjavano med obema državama. »Südost-Echo« naglašja, da se je videlo tudi pri teh pogajanjih, kako se gospodarstvo v obeh državah ugodno razvija in kako bo blagovna izmenjava tudi v tem vojnem letu koristna za oba partnerja. Po treh letih je bil pri teh pogajanjih spet določen izvoz romunskega žita in ostale kmetijske proizvodnje v Nemčijo. Ker je bila lanska žetev dobra, se Romunija spet uveljavlja kot evropska žitnica, v prejšnjih letih pa Nemčija ni reflektirala na dobavo žita iz Romunije, ker je bil romunski pridelek pod

povprečjem predvojnih let. Letos bo Romunija presežke svoje kmetijske proizvodnje spet dobro vnovčevala na nemškem trgu.

Za krušno žito in drugo kmetijsko proizvodnjo ter za zemeljsko olje bo Romunija dobivala od Nemčije njene najrazličnejše industrijske izdelke od preprostega orodja do kompletnih industrijskih naprav. Posebno važno pri tej zamenjavi pa je to, da bo dobivala iz Nemčije industrijske izdelke, ki so zdaj med vojno že redki in ki tudi v Nemčiji niso več v nekdanjem obsegu na razpolago. Za te redke in važne industrijske proizvode pa bo Romunija dajala le presežke svoje kmetijske proizvodnje brez vsake omejitve normalne domače potrošnje.

Iz romunskega kmetijstva

Na seji izvršnega odbora Zveze kmetijskih sindikatov je podpredsednik vlade označil naslednje naloge romunskega kmetijstva:

Proizvodnjo je treba povečati in to je tudi izvedljivo, če primerjamo romunsko kmetijsko proizvodnjo z nemško in če upoštevamo različne hektarskih pridelkov v deželi sami. Povprečni hektarski pridelek pšenice je v Romuniji 950, v Nemčiji pa 2100 kg. Ker pridelajo v Romuniji nekateri posestniki na hektarju tudi po 3000 kilogramov, drugi pa samo po 600 in celo po 400 kg, bi se gotovo dalo doseči povprečje 1800 kg, če bi bili vsi kmetovalci vzgojeni in usposobljeni za napredno in intenzivno obdelovanje zemljišč. S to vzgojo je treba začeti pri malih kmetih, ker je proizvodnja na ve-

likih posestih zadovoljiva. Malemu, zaostalemu kmetu pa sama vzgoja še ne bo pomagala, ker nima strojev in druge pomoči. Od l. 1941. do 1943. je uvozila Romunija nad 4000 traktorjev, 6000 strojnih plugov, 15.000 bran, okrog 90.000 navadnih železnih plugov in mnogo drugih strojev, zdaj pa je treba ustanoviti središča, ki bodo nadzorovala uporabo teh strojev. Za kmetijstvo so potrebni tudi večji krediti. Za nakupovanje žita je vlada določila 12 milijard, od tega 7,5 milijarde za Nacionalni združni zavod, ostanek pa za vojaško upravo. Dvigniti je treba tudi kmetijsko industrijo, kar je predvsem naloga in dolžnost združenstva in kmetijskih sindikatov.

Zakon o izkoriščanju trstičja v Romuniji

Trstiko, loček in ostalo trstičje, ki rase ob Donavi na skupni površini okrog 500.000 ha, nameravajo v Romuniji izkoriščati kot tekstilno surovino. Izkoriščanje trstičja je zdaj romunska vlada uredila s posebnim zakonom, ki ima določila o raziskavi in uporabi trstičja. Po tem zakonu bo trstičje izkoriščala država sama ali pa od nje pooblaščen zasebna podjetja. Pooblastilo od države lahko dobe podjetja, ki se konstituirajo kot delniške družbe, v katerih pa morajo imeti Romuni večino med delničarji in v upravnih svetih. Pravico do izkoriščanja in uporabe trstičja dobi zasebno podjetje za dobo do sedmih let, če ustanovi trstičje, ki more producirati na leto najmanj po 20.000 ton celuloze. Podjetja in podjetniške družbe, pri katerih je udeležena romunska država, pa dobe koncesijo tudi za dobo do 50 let.

Osnutek tega zakona je izdelalo gospodarsko ministarstvo, določila

pa so posneta po zakonu o izkoriščanju rud in premoga. Izvajanje zakona bo nadzorovala tudi centrala za tekstilne surovine in izdelke. Prvo podjetje, ki bo izdelovalo celulozo iz trstičja, je last nedavno ustanovljene družbe »Stroful«, ki ima 10 milijonov levjev kapitala.

Pridelek in uporaba rozin v Grčiji

Med kmetijsko proizvodnjo Grčije so rozine na zelo važnem mestu. Nekdaj je zavzemal ta pridelek tudi važno mesto v grškem izvozu. Nemška trgovinska zbornica v Grčiji navaja, da je bil pred vojno povprečni letni pridelek rozin okrog 130.000 ton in da so od tega izvozili v inozemstvo okrog 75.000 ton, pri proizvodnji špirta pa porabili 45.000 ton. Pred vojno pa je uvažala Grčija na leto okrog 70.000 ton sladkorja. Odkar je uvoz sladkorja močno omejen, se rozine bolj in bolj uporabljajo pri proizvodnji sladkorja.

Med vojno pa se je pridelek rozin tudi močno skrčil. L. 1941. so pridelali okrog 50.000 ton, naslednje leto 45.000 ton, lani pa samo se okrog 30.000 ton. Pridelek se je zmanjšal predvsem zaradi pomanjkanja gnojil in sredstev za pobiranje rastlinskih škodljivcev. pri pičlem pridelku se je pa konsum tako povečal, da so za industrijsko uporabo na razpolago od leta do leta manjše količine rozin.

L. 1942. je vlada uvedla obvezno oddajo rozin. Predpisano je bilo, da morajo pridelovalci oddajati 75% pridelka in dežela je bila razdeljena na štiri okrožja, v katerih so bile določene za odkup rozin različne cene. Zaradi inflacije so se morale odkupne cene večkrat zvišati in lani so dobivali pridelovalci samo za 25% oddanega pridelka plačilo v gotovini, za 75% pa državne nakaznice, ki se vnovčujejo v šestih mesecih. Letos je obvezna oddaja odpravljena, za prostovoljno oddajo pa so bile določene nove cene.

Napredek kmetijstva v Generalni guberniji

V vseh panogah kmetijstva se kaže v zadnjih dveh letih v Generalni guberniji velik napredek, največja skrb pa je posvečena dobremu semenskememu žitu ter pridelovanju sočivja. V lublinskem okrožju se je n. pr. pridelek sočivja od l. 1942. do lani povečal od letnih 4600 ton na 41.000 ton. Posušene sočivja so l. 1942. pripravili okrog 40 ton, lani pa že 169 ton. Sadni pridelek se je lani podvojil, proizvodnja marmelade (3000 ton) in sadnih sokov in sirupov (116.000 litrov) pa je bila trikrat večja kakor leta 1942. Nedavno je bila ustanovljena tudi velika vrtnarska zadruga, za pridelovanje sočivja pa je letos določenih 8000 ha. Semenskega žita so lani v okrožju pridelali 331.060, l. 1942. pa 125.830 metrskih stotov.

V vsej guberniji so lani nasadi sočivja obsegali 19.500 ha, letos pa jih nameravajo razširiti na 30.000 hektarjev in nekateri nasadi, ki so bili doslej rezervirani za vojaštvo, bodo prepuščeni civilnemu prebivalstvu. Letos bodo že v vseh okrajih posvetovalnice in tečaji za vrtnarstvo in sadjarstvo.

Slovaško cestno omrežje

Po poročilu o nameravanem finansiranju za vzdrževanje slovaškega cestnega omrežja, ima Slovaška 17.800 km cest, od katerih je približno 67 odstotkov nedravnih. Približno 30 odstotkov cest je brez prahu. Mezde cestnih delavcev so se od l. 1939. podvojile. Pripravlja se poseben cestni zakon, ki predvideva ustanovitev sklada za vzdrževanje cestnega omrežja. Poleg tega se predvideva ustanovitev posebnega organa za upravo cest. Država naj bi prevzela 4680 km zasebnih in 2595 km občinskih cest, da bi bilo v državni upravi 13.370 km cest. Cestni zaklad naj bi imel naslednje dohodke: 70 odstotkov avtonomnih doklad, del dohodkov davka na mineralna olja, uvozno carino na pnevmatiko, davek na prevoz potnikov, 5 odstotni del dohodka davka na prevoz blaga po železnici in 16,2 odstotka prometnega in luksuznega davka. Vsi ti dohodki naj bi dali v l. 1944. približno 383 milijonov Ks. Novi cestni zakon bo slovaški parlament sprejel najbrže v kratkem.

Podražitev živil v Turčiji

Trgovinska zbornica v Istanbulu je objavila podatke, iz katerih je razvidno, kako so se v Turčiji v zadnjih letih podražila najvažnejša živila. Od leta 1938. do konca novembra 1943. so navedene naslednje podražitve: kruh za 450%, meso za 300%, sveže sočivje za 380%, ribe za 400%, oljivo olje za 400%, maslo za 345%, sladkor za 890%, jajca za 420%, krompir za 300% in mleka za 280%. Iz tega sledi, da so se v povprečnem gospodinjstvu med vojno podražila najvažnejša živila za okrog 370%.

Gostilničarski vestnik

Spomin na gospo Osetovo

Nedavno umrla gospa Justa Osetova, solastnica »Daj-dama«, je uživala velik ugled v krogu poslovnih ljudi in tudi v širši javnosti. Doma si je že pridobila dobne gospodarske izkušnje, ki jih je s pridom uporabljala v slovečem trgovskem podjetju svojega moža, pozneje pa pri novem gostinskem obratu v Ljubljani, ki je postal popularen tudi po njeni zaslugi.

Gospa Osetova pa ni bila samo čislana podjetnica in vzorna gospodinja, temveč tudi z dobrosrčnostjo prežet značaj, ki marsikaj stori in žrtvuje drugim v korist ter rad pomaga ljudem, ki so v stiski.

Kakor s svojo delavnostjo, tako si je gospa Osetova tudi s svojo dobrosrčnostjo pridobila in zaslužila najlepši spomin.

Težave

švicarskega hotelirstva

Pred sedanjo vojno so prinašali tujci v Švico letno po 300 do 350 milijonov švicarskih frankov v devizah. To je bil najvažnejši del dohodkov tujskega prometa, v katerega so Švicarji vložili milijarde. Samo v hotelirstvu vloženo premoženje so l. 1937. cenili na 2 milijardi šv. frankov, kar je znašalo skoraj 3% takratnega narodnega premoženja. V milijarde pa grede tudi investicije, ki so jih zaradi tujskega prometa zahtevale železnice in druge prometne ustanove. Letni dohodek 300 do 350 milijonov pred sedanjo vojno pa ni visok, ker so bili pred prvo svetovno vojno dohodki tujskega prometa še večji. L. 1938. je bilo v švicarskih hotelih tujih gostov sicer več, nočnih pa precej manj kakor l. 1913.

Močno nazadovanje tujskega prometa se je začelo v jeseni l. 1939. L. 1938. je bilo okrog 16 milijonov nočnih, l. 1940. pa 9.9 milijonov. V januarju l. 1939. je bilo okrog 70.000, v oktobru istega leta pa samo še 11.000 inozemskih gostov. V primerjavi z letom 1938. se je število inozemskih gostov znižalo od 94,5 na 21,2%. Hotelska družba Treuhand je imela leta 1937. okrog 300, l. 1941. pa 150 milijonov šv. frankov dohodkov. Obisk domačih gostov se je sicer precej povečal, ne more pa odtehtati izostanka inozemskih gostov. Od l. 1940. do 1941. se je število nočnih domačih gostov zvišalo za 12 odstotkov.

Občinska podjetja Budimpešte

Vsa mestna podjetja v Budimpešti so zaključila lansko leto brez deficita. Promet elektrarne in plinarne se je nekoliko zmanjšal zaradi racionalne uporabe elektrike in plina ter tudi zaradi tega, ker so ta podjetja na skrajni meji svoje kapacitete.

Elektrarne so oddale lani okrog 524 milijonov kWh, kar je za 16,4 milijona ali za 3,23% več kot prejšnje leto. Proizvodnja plina se je od l. 1942. do lani povečala za 7,13%, vodovodi pa so dali lani 90 milijonov kubičnih metrov vode, kar je za 2,9 milijona več kot l. 1942. Močno se je povečal promet cestnih železnic, ki so imele letos januarja 14,6 milijona pengö dohodkov, kar je za 4,7 milijona več kot lani v januarju. Lokalne železnice so imele letos v januarju 3 milijone dohodkov, lani januarja pa samo 1,7 milijona, kar je predvsem posledica zvišane tarife.

Zaradi pomanjkanja kuriva in tudi zaradi tega, ker je v hišah s centralno kurjavo topla voda za kopanje samo enkrat na teden na razpolago, se je močno povečal promet mestnih kopalnic. Znano kopalnico Gellert je imelo letos januarja 60.200 gostov, kar je za 17% več kot lani v istem mesecu. V primerjavi z letom 1942. so se dohodki mestnih kopalnic lani podvojili in celo potrojili.

Denarnišтво in zavarovalstvo

»Elementar«, splošna zavarovalna d. d. na Dunaju

Družba je bila ustanovljena leta 1897. pod imenom Avstrijski Elementar; vedno je veljala kot zavarovalnica velike avstrijske industrije. Po preobratu v l. 1918./19. je družba spremenila tvrdkino ime v Angloelementar, ko je prešla v angleški koncern Commercial Union, pri katerem je imela svojo zavarovalno oporo.

Ko je l. 1938. angleška svetovna zavarovalnica prodala svojo akcijsko posest pri Angloelementaru nemškemu zavarovalnemu koncernu »Colonia« v Kölnu, je družba ponovno spremenila ime v »Elementar«. Po transakciji iz l. 1938., tik pred drugo svetovno vojno, ko so Angleži deloma opustili svoje interese na evropskem zavarovalnem trgu, je prešla zavarovalnica Elementar v koncern Colonia, Köln, ki nastopi pri družbi kot glavna delničarka in obenem kot zavarovalnica. Ta povezanost je razvidna iz sestave upravnega sveta, ker sedi v njem pet gospodov iz Kölna.

Družba se peča zgolj z elementarnim zavarovanjem: požar, vlom, nezgoda, jamstvo, transport, avto, stroji, prtljaga, steklo, živina, toča itd.; z življenjskim zavarovanjem se ne bavi.

Svoje delovno polje ima družba v prvi vrsti v bivši Avstriji, v Suedih, v Protektoratu, v Slovaški, Madžarski, Hrvaški, Srbiji in v Italiji.

V Romuniji je ustanovila Elementar, Dunaj družbo Alemanja (Bukarešta), ki nastopi kot romunska družba. Dunajski Elementar je 100% lastnik delniškega paketa pri tej družbi. Podobno družbo je ustanovil Elementar v Bjeleliu »Silesia« (bivša Poljska), pri kateri družbi je udeležena s 95%. Vsi ti podatki glede udeležb so točni, ker morajo nemške zavarovalnice po strogih normah nadzorstva točno objaviti take udeležbe, da dobi javnost vpogled v poslovanje in vidi povezanost med družbami.

Družba Elementar je predložila po »Neues Wiener Tagblatt« z dne 22. II. 1944 svojo bilanco za l. 1942., ki kaže lep razvoj; posli so se v l. 1942. ugodno razvijali.

Donos premij se je v primerjavi z l. 1941. povečal za 3,78 milj. RM, t. j. za 22,92% na 20,28 milj. RM. Škode so se gibale v dopustnem okviru 8,51 milj. RM. Po obsegu poslovanja spada družba Elementar na Dunaju v kategorijo velikih zavarovalnic.

Čisti dobiček za leto 1942. znaša 274.747.— RM. Delničarjem se je izplačala na delniško glavnico 6 milijonov RM 4% dividenda.

Pri nas v Ljubljani deluje družba Elementar kot podružnica direktorije za Italijo v Milanu in jo vodi ravnatelj Emil Auersperg.

Do l. 1938. je ljubljanska podružnica delala pod imenom Commercial Union.

Zal, da za delovanje zavarovalnic, ki nimajo centrale v Ljubljani, pri nas nimamo statističnih podatkov, kar bi potrebovali za točen pregled in oceno našega zavarovalnega gospodarstva. Statistične podatke dobimo le od družb, ki imajo sedež v Ljubljani kakor »Slavija« in »Vzajemna zavarovalnica«.

Dr. Anton Urbanc.

Narodna banka za Češko in Moravsko bo izplačala za l. 1943. 166 Ks dividende, kar pomeni obrestovanje njenih delnic po 9,918 odstotka.

Obtok bankovcev na Nizozemskem se je od l. 1938. do marca 1943 zvišal od 992 na 3296 milijonov goldinarjev. Ko je vzela nizozemska vlada iz prometa za 800 milijonov goldinarjev bankovce po 1000 gld in za 65 milijonov bankovcev po 500 gld, se je obtok znižal na 2445 milijonov, a je do konca leta 1943. narasel znova na 3424 milijonov goldinarjev.

Omama dobičkov v USA

V tisku Združenih držav Severne Amerike se v zadnjem času čisto oglašajo svarila pred pohlepnostjo po velikih dobičkih ter opozorila na velike nevarnosti, ki jih gospodarstvu pripravlja tak pohlep. Večkrat so tudi navedeni primeri čezmernih dobičkov raznih podjetij, iz katerih pa se seveda še ne da dobiti prave slike dobičarske omame, ker niso za primerjavo na razpolago podatki iz prejšnjih let.

Nedavno so bili na razpolago pregledi čistih dobičkov, ki jih je doseglo 14 največjih severno-ameriških industrijskih družb v devetih mesecih l. 1943. ter v istem razdobju l. 1942. V milijonih dolarjev so čisti dobički navedeni takole:

	l. 1942.	l. 1943.
U. S. Steel	46,5	50,3
National Steel	8,2	8,4
Crucible Steel	5,4	4,9
Anaconda Copper	27,5	25,8
Intern. Nickel	24,4	23,2
Chrysler	14,5	17,0
Caterpillar Tractor	4,3	5,9
United Aircraft	10,4	12,0
Shell Union Oil	11,8	18,2
Atlantic Refining	1,5	5,4
Westingh. Electric	11,4	14,5
Radio Corporation	5,0	5,0
American Viscose	5,0	5,0
Celanese Corp.	5,7	4,6

Le pri štirih družbah se je čisti dobiček nekoliko zmanjšal, pri

desetih pa se je precej povečal. Boljšo sliko ogromnih dobičkov na nudi angleška revija »New Leader«, iz katere navaja »N. Wiener Tagblatt«:

Čisti dobički severno-ameriških družb so znašali l. 1942. okrog 20,1 milijarde dolarjev, kar pomeni, da so se od predvojnih let povečali za okrog 400%. Še večji so dobički od zemljiške posesti. Leta 1932. so znašali okrog 4,3, po desetih letih pa 33 milijonov dolarjev, kar pomeni zvišanje za 667%. V pravo luč je postavila angleška revija tudi dobičke podjetij Steel Corporation, ko je navedla, da so se od triletnja 1937./39. do triletnja 1940./42. zvišali za 130%, dočim so bili letni dohodki delavcev in uslužbencev zvišani samo za 35%.

V pohlepu po dobičkih in v spekulacijski tekmi so se že zdaj močno podražila zemljišča za kmetijstvo in značilno je, da je bilo že l. 1942. med novimi lastniki takih zemljišč nad 50% spekulativ, ki so zemljo kupili samo zato, da bi jo z dobičkom spet prodali. Uradni indeks zemljiških cen (l. 1914. = 100) je bil takoj po vstopu USA v vojno prekoračen, dočim je bil l. 1933. komaj 73 in potem do l. 1941. največ 85.

Industrijski načrti Brazilije

Ze nekaj let upa Brazilija, da bo postala industrijska dežela Južne Amerike. Pogoje ima za to, ker so njena ležišča rud najbogatejša na svetu. Cenijo jih na 12 do 15 milijard ton, rezerve boksita pa na 150 milijonov ton. Neizkoriščene vodne sile cenijo na najmanj 20 do 50 milijonov konjskih sil. Brazilija ima krom, mangan, baker, svinco, živo srebro, ležišča kremenca, žvepla in zemeljskega olja, torej zaklade, ki so zlasti danes zelo važni. Nima pa, kakor kaže, dobrega premoga. Najzdatnejši premogovniki v državi Rio

Grande do Sul so v zadnjih letih sicer povečali svojo proizvodnjo, krijejo pa samo polovico potrebnega ter dajejo premog, ki je v jeklarinah sicer uporabljiv, a ga je treba mešati z boljšim inozemskim premogom. Številna ležišča premoga sploh niso izkoriščena in vzrok tega so predvsem slabe prometne razmere.

Tako računa Brazilija, da se bo šele po vojni razvila njena industrializacija v obsegu, ki bo v pravem razmerju z zakladi industrijskih surovin. Razni industrijski načrti pa so bili že v zadnjih letih

izvedeni. »Südost-Echo« navaja, da se je od l. 1937. do 1942. število industrijskih obratov v Braziliji skoraj potrojilo in da se od takrat industrializacija še bolj pospešuje. V zadnjih letih so v Braziliji dosti zaslužili in gotovo je šlo mnogo tega denarja za industrijske investicije. Ker pa je splošno znano, da so glavne ovire brazilske industrializacije pomanjkanje premoga in slabe prometne razmere, je čudno, da ni nicesar slišati o graditvi novih vodnih central ter železniških in avtomobilskih prog. To, kar se je v zadnjih letih storilo za zboljšanje prometnega omrežja, in tudi nekatera naročila lokomotiv in vagonov se ne morejo pomeniti podlage za uspešno industrializacijo.

Največje investicije kapitala so bile v zadnjem času pri nekem koncernu kemične industrije in pri treh zrakoplovnih družbah. Iz tega bi se dalo sklepati, da namerava Brazilija rešiti svoj prometni problem s prevažanjem blaga s transportnimi letali. »Südost-Echo« meni, da je Brazilija načrtovnega zračnega prometa prevzela od Severne Amerike, ker njeno dolarsko imetje neprestano narašča v Washingtonu in se braziljskim finančnikom danes ne zdi škoda, vlagati denarja v podjetja, ki imajo fantastične načrte. Morda ima prav neki ameriški diplomat, ki je dejal nekemu braziljskemu senatorju: Če ne bo več dotoka dolarjev, bo vaše podjetnosti konec v 24 urah, v 48 urah pa imate lahko revolucijo.

Zmanjšana produkcija premoga v Angliji

Več rudarjev, višje mezde ali pa manj premoga! To je v zadnjem času naslov razprav v nekaterih angleških listih. S tem naslovom je tudi označeno bistvo angleške premogovne krize. V spodnji zbornici je bilo nedavno ugotovljeno, da so leta 1941. od 1. julija do 31. decembra producirali v Angliji okrog 105 milijonov ton premoga, v enakem razdobju lanskega leta pa samo okrog 96 milijonov ton. Mezde rudarjev so se od prvega polletja 1942. sicer zvišale za 16,5%, kar pa ni moglo ustaviti nazadovanja proizvodnje. Zdaj se maščujejo slabi delovni pogoji, ki so bili v angleških pre-

Pri vseh industrijskih načrtih in izvedbah Brazilije v zadnjih dveh letih je le malo prave domače podjetnosti. Industrializacijo, kakršna se zdaj izvaja, vodijo v prvi vrsti interesi USA in razna industrijska podjetja, ki so bila ustanovljena v zadnjem času v Braziliji, čakajo samo še na izvršitev raznih formalnosti, da preidejo v roke podjetnikov iz USA. To so predvsem obrati za proizvodnjo aluminija, letalskih motorjev in letal, ki v gospodarstvu Brazilije v povojni dobi sploh ne morejo imeti pravega pomena. Ko se ustanovljajo taka podjetja z mrzlično vneto, pa počiva tudi že začetno delo, ki bi bilo nujno potrebno pravi industrializaciji Brazilije. Tako je v zastoju graditev velike brazilske jeklarne Volta Redonda. Deloma je tega zastoja kriva nesmotna podjetnost, najvažnejši vzrok tega zastoja pa je ta, da ni mogoče dobiti v USA naročenih in obljubljenih strojev. Podobno je tudi pri drugih načrtih in že ustanovljenih obratih industrije železa in jekla, ki je za Brazilijo največjega pomena, ter pri električni industriji. Vlada si prizadeva, da bi v državni banki od vojnih dobičkov zbrala dovolj kapitala za nabavo potrebnih strojev in industrijskih naprav, a to ne bo dosti pomagalo, ker tudi že pred daljšim časom naročenih in nujno potrebnih strojev iz USA ni mogoče dobiti. Od USA ima Brazilija za svoje dobre industrijske načrte samo ovire, za neprimerne in slabe pa preveliko podporo.

Nobenh strojev več po zakonu o posoji in zakupu

Ameriški in angleški strokovnjaki so izdelali nov seznam predmetov, ki se bodo v bodoče dobavljali po zakonu o posoji in zakupu. Angleški list »Daily Mail« poroča, da so stroji v tem seznamu le še v silno omejenem obsegu, investicijski predmeti, ki bi bili važni za povojno gospodarstvo, pa so iz seznama popolnoma črtani. Deloma se je to zgodilo, ker Združene države Severne Amerike zaradi lastne potrebe ne morejo strojev dobavljati v inozemstvo v večji množini, deloma pa je vzrok v tem, ker nimajo Združene države nobenega interesa pospeševati industrijsko osamosvojitve drugih držav, pa čeprav bi bile te zavezniške in prijateljske. Dolarski kapital bi hotel že naprej onemogočiti vsako kasnejšo konkurenco in zato skuša kontrolirati zakon o posoji in zakupu že sedaj v tem smislu.

USA imajo nafte le še za 14 let?

Izjava ameriškega notranjega ministra Ickesa, ki je hkrati komisar za zemeljsko olje, da bodo namreč ameriška ležišča zemeljskega olja izčrpana, je izzvala v Angliji zelo močan odmev. V angleških listih se očita ameriškemu ministru, da nameroma pretirava, da bi mogle USA tembolj utemeljiti svoj pohlep po ležiščih zemeljskega olja v drugih deželah. Z ameriške strani pa se temu ugovarja in v londonskem »Daily Telegraphu« je neki ameriški stro-

kovnjak objavil članek, da povzroča preveliko izkoriščanje ležišč zemeljskega olja v Ameriki v resnici velike skrbi. V preteklem letu je bilo po uradnih cenitvah odkritih ležišč zemeljskega olja v skupnem obsegu 260.054.000 barelov (en barel = 168,9 litra). Sedanja proizvodnja v USA je zaradi velikanske potrošnje narasla na 1.385.479.000 barelov. V vseh Združenih državah Severne Amerike je približno 400 tisoč oljnatih vrečev, od katerih pa je res bogatih samo 27. Strokovnjaki cenijo vse rezerve zemeljskega olja v USA na 20 milijard barelov, kar bi pri sedanji potrošnji zadostovalo le za 14 in pol leta. Izjava ameriškega ministra jasno kaže, zakaj si skušajo USA sistematično pridobiti ležišča zemeljskega olja v drugih državah, da jim ne bi zdrknila kontrola nad svetovno oskrbo z oljem iz rok.

Večja rudarska proizvodnja na Filipinih

Proizvodnja rud je na Filipinih, kakor poroča Agencija Domej iz Manile, zelo narasla in dela pomemben prispevek za vojaške namene. Zlasti morejo zopet v polnem obsegu obratovati bakreni in manganovi rudniki. Ti rudniki so že prešli v last filipinske samouprave. Proti vsemu pričakovanju pa je močno narasla tudi proizvodnja kromove rude. A tudi pridobivanje premoga, žvepla in cinke je zelo naraslo. Poročilo pravi še, da so se zboljšale tudi možnosti za prevoz vseh teh rud na Japonsko.

Gospodarske vesti

Pivovarna »Brata Reininghaus«, d. d. v Gradcu z delniško glavnico 9,375 milijona RM in »Prva graška pivovarna« — prej Franz Schreiner in sin. z delniško glavnico 7,24 milijona RM sta se fuzionirali.

Tržaška občina je začela s 1. marcem na živilske nakupnice prodajati vino. Obrok vina je določen na 1 l za osebo, prodajna cena pa je 15 lir za liter.

Hrvatsko finančno ministrstvo je z naredbo zvišalo stopnje veljavnih trošarinskih davkov za 100 in tudi več odstotkov. Ker so bili v zadnjem času zvišani tudi drugi davki — tako zemljarina za šestkratno — se v hrvaških gospodarskih krogih boje, da bi se mogla draginja še povečati.

Predpisi o omejitvi potrošnje električnega toka v Zagrebu so bili v zadnjem času nekoliko omiljeni. Tako smejo imeti kinogledališča na teden 14 predstav namesto dosedanjih 8.

Madžarska je ustanovila lansko jesen urad za zavarovanje protij vojne riziku, ki je zlasti prevzemal jamstva pri uvozu in izvozu blaga. Sedaj je bil delokrog urada razširjen in urad prevzema vse one zavarovalne posle, ki jih zasebne zavarovalnice zaradi vojnega rizika odklanjajo.

Če bi bila lanska trgata na Madžarskem boljša, ne bi imeli vinogradniki dovolj sodov za vino. Lastna proizvodnja sodov ne zadostuje, iz inozemstva pa se danes sodi dobe le silno težko. Zato se je ustanovila v Bu-

dimpešči prva madžarska tovarna za sode. Nova tovarna ima 1 milijon petsto glavnic. Ker pa primanjkuje železa za obročje, najbrže nova tovarna še ne bo mogla kmalu obratovati.

Francosko-slovaška gospodarska pogajanja se vodijo trenutno v Bratislavi. Namen pogajanj je povečanje blagovne izmenjave med obema državama. V zadnjem letu se je gibala blagovna izmenjava med 7 in 8 milijoni Ks.

Slovaški finančni minister je razpisal četrto slovaško notranje posojilo, ki se je začelo podpisovati 1. marca. Obrestna mera za posojilo je določena zopet na 4,5 odstotka. Ostali pogoji so isti ko pri prvih treh posojilih.

Na Slovaškem so zelo zvišali ceno za hrastovo skorjo, ker je domačim usnjarnam primanjkovalo čreslja za strojenje kož. Stot te skorje bo odslej veljal 130 do 145 Ks.

Za izvoz mesa in masti se je moralo dosedaj plačevati v Romuniji posebna pristojbina, in sicer od 1 kg mesa 9, od 1 kg masti pa 20 lejev. Ta posebna pristojbina se je sedaj odpravila.

Proizvodnja tobaka v Gen, guberniji Poljske se je pod nemško upravo silno dvignila. L. 1943. so pridelali štirikrat toliko tobaka ko l. 1939. Letos pa bo pridelek petkratno večji. Najbolj goje tobak v okrajih Krakov in Lublin.

Turčija bo začela izkoriščati novo ležišče zlata v Bulgar gorovju v Tavrusu v bližini Adane. Računajo, da se bo moglo tu pridobiti 1000 kg zlata letno.

Na Španskem bodo začeli delati pet novih elektran z letno kapaciteto 5 milijona kWh.

Letošnji mednarodni velesojem v Barceloni, ki bo v juniju, bo po španskih vesteh mnogo pomembnejši od lanskega. Na velesojem bodo razstavile Madžarska, Švedska, Švica in najbrže tudi Portugalska.

Lov slaničnikov v Belgiji je dal lani za 40 odstotkov večji donos ko pred enim letom.

Angleški zakladni kancelar sir John Anderson je izjavil, da od celotnih angleških investicij v Južni Ameriki v višini 928 milijonov funtov celih 400 milijonov funtov ni dalo nikakih obrestí, ostalih 528 milijonov pa se je povprečno obrestovalo po 2,43 odstotka.

V Združenih državah Sev. Amerike so začeli v večji meri gojiti riž, ker je izostal riž iz Azije. Farmerji pa naglašajo, da se bo pridobivanje riža izplačalo le, če se da jamstvo za dolgoročno obdelovalno politiko.

V Mehiki se je obtok bankovcev od izbruha vojne povečal za desetkratno. Živiljenjski stroški pa so se v istem času podvojili. Zaradi draginje so se notranje-politična nasprotja v deželji poostrila.

Spedicija in prevoznništvo

GORNİK

TELEFON 28-28

Ljubljana, Kolodvorska 43

JERAS MAKS

Telef. 38-36

Ljubljana, Miklošičeva 34

Čokolada • bonboni • keksi

G R O M Š P E D I C I J A

Ljubljana, Cesta Soške divizije 14-I.

NASLOV BRZOJAVKAM: »GROM« — TELEFON INTERURBAN ŠTEV. 24-54

Zastopstva v vseh večjih mestih v tu- in inozemstvu. — Zastopniki družbe spalnih vozov S. O. E. za ekspresne pošiljke. — Vse potrebne informacije brezplačno

Splošno kreditno društvo

r. z. z. o. z. v Ljubljani, Ulica 3. maja 5

izvršuje vse denarne posle. Sprejema vloge na hranilne knjižice in na tekočih računih. — Telefon št. 38-84

Priporoča se
Robert Goli
Ljubljana
Šelenburgova ulica

SKUPNA NABAVNA IN PRODAJNA ZADRUGA

R. Z. Z. O. Z.

L J U B L J A N A
BLEIWEISOVA CESTA 12

Daruite za Zimsko pomoč!

Franciškanška
ulica 3

FR. P. ZAJEC
DIPLOMIRAN OPTIK
LJUBLJANA
ULICA 3. MAJA
PASAŽA

VAN KAIT

Dr. Th. & G. BOHME
Ljubljana

KNJIGOVEZNICA Ljudske tiskarne

LJUBLJANA, Kopitarjeva ul. 6

a) Knjigoveški oddelek:
Vezava vseh vrst od preprostih do razkošnih

Zaloga poslovnih knjig in rastri-ranih papirjev za knjigovodstvo

b) Torbarski oddelek:
Izdelovanje kovčgov, potnih in damskih torbic, aktovk, listnic, denarnic in sličnih galanterijskih izdelkov

Solidno in priznano delo

eflo trikotaža
in pletenine

PERILO, BLUZE, SRAJCE ZA DAME IN GOSPODE
V MAKO, SVILENEM IN VOLNENEM PREDIVU
JOPICE, PULOVERJI, SVITERJI, JERSEY-
OBLEKE, MODNI, ŠPORTNI DRESI, PIJAME ITD.**F. K O S** LJUBLJANA
Židovska ulica št. 5

Radio popravila

vsa, Vam točno, strokovno in z jamstvom ter s predhodnim pregledom in proračunom izvrši tvrdka

Philips-Radio - D. Zrimšek
Ljubljana — Ulica 3. maja št. 6

F. HREHORIČ

Manufakturna veletrgovina na veliko

LJUBLJANA

Bleiweisova 28

Telefon 24-04

Potnik in drug

Ljubljana — Metelkova 13

**Marmelade, sadni soki, vermut
vino, likerji, koniak in žganje**

OKVIRJE

izdeluje specialist
Wolfova 4

KLEIN

Svetlobna telesa,
električne stroje in aparate,
elektroinstalacijski material,
tehnične predmete

Vam najugodneje nudi tvrdka

Slavo Kolar

Lastnik: MILAN KOLAR

LJUBLJANA, Bleiweisova c. 25a - Telef. 24-66

Mestna hranilnica Ljubljanska

izplačuje „A vista vloge“ vsak čas, „navadne“ in „vezane“ po uredbi. Pupilarno varna! Sodno depozitni oddelek, hranilniki, tekoči računi

Za vse vloge in obveze hranilnice jamči

Mestna občina Ljubljanska